

SPAEDS

Spravodaj

Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Ročník VI. 2010, č.17 SPaS pri SAV, Nám. J. Herdu 2, 91701 Trnava

Príhovor predsedu

Na našej webovskej stránke www.spaeds.org nájdete odkaz na vedecký časopis PEDAGOGIKA.SK, ktorého vydavateľom sme sa stali.

Ako jediná možnosť jeho financovania v prvom roku sa ukázala naša spoločnosť, ktorá dlhoročne vydávala svoj Spravodaj s príspevkom Rady vedeckých spoločností.

Reciprocitou bola zasa ústretovosť redakcie uverejňovať v rubrike SPRÁVY aj tie príspevky, ktoré sa týkajú aktivít Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV.

Avšak finančné pravidlá donátora si vyžadujú, aby sme prezentovali nami plánované dve čísla Spravodaja nazvaného skratkou SPAEDS na našej webovskej stránke.

Do tohto čísla SPAEDS č. 17 sme zaradili tie príspevky, ktoré napísali naši členovia alebo dotýkajú sa aktivít našich sekcií.

Ostatné príspevky nájdete iba v časopise PEDAGOGIKE.SK (č.1 a č.2).

Prof.L.Macháček, predseda SpaS pri SAV

Dve etapy vedeckého života pedagogickej komunity na Slovensku po roku 1989

Na pozvanie Rady slovenských vedeckých spoločností pri SAV sa uskutočnila konferencia "Veda a vedecké spoločnosti na Slovensku po roku 1989" (23. novembra 2009 v Bratislave). Toto podujatie sa stalo súčasťou bohatého spektra spomienok aktérov, pripravujúcich a realizujúcich sociálnu zmenu pred dvadsiatimi rokmi, označovanú ako "nežná" revolúcia. Organizátori podujatia vychádzali z predpokladu, že významný historický zlom inšpiruje aj vedeckú komunitu a

vedecké spoločnosti, aby spoločne reflektovali svoju úlohu v uplynulých zmenách a súčasne objasnili svoje poslanie a možnosti formovania vedeckého potenciálu Slovenska v novom európskom rámci.

Pohľad na uplynulých dvadsať rokov života pedagogickej komunity na Slovensku prináša prekvapivé zistenie, že ide už o dve samostatné obdobia – dve dekády. Kým prvá dekáda (1989 – 1999) ešte iba čaká na historický výskum, druhá dekáda sa do určitej miery viaže na činnosť Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV. Radi by sme pripomenuli, že život vedeckej komunity sa nemusí viazať na existenciu vedeckej spoločnosti. To isté platí aj pre pedagogickú komunitu, ktorú okrem iného formuje bezprostredná spolupráca pedagogických výskumných pracovísk v rámci pedagogických fakúlt a katedier pedagogiky na filozofických fakultách, ktoré sú centrami výskumu v odbore pedagogika. Pre vedeckú komunitu má veľký význam hlavné vedeckovýskumné pracovisko (SAV svoj Ústav experimentálnej pedagogiky po roku 1989 zrušila a napriek nášmu úsiliu neobnovila), ale aj vedecký časopis. V uplynulých rokoch túto funkciu plnil časopis Pedagogická revue, ktorý sa pretransformoval z časopisu Jednotná škola a pôsobil s nezávislou redakčnou radou 20 rokov.

V živote vedeckej komunity má vedecká spoločnosť nezastupiteľné miesto práve preto, že má ako združenie vedcov oveľa autonómnejší priestor pre nastoľovanie tém odborného diskurzu a prezentácie riešení problémov v oblasti vzdelávania a výchovy, ako iné pracoviská zvyčajne závislé od finančných zdrojov štátu alebo súkromného sektoru.

Očakáva sa, že vedecké spoločnosti svojou činnosťou prispievajú k tomu, aby vedecké poznatky ako výsledky vedecko-výskumnej činnosti pedagogických pracovísk boli konfrontované s výsledkami činnosti iných členov vedeckej komunity v bezprostrednej interakcii. Uvedené napomáha efektívnosti procesu rozvoja osobností vo vednom odbore, prispieva k rozvoju teórie a metodológie vedného odboru, a k šíreniu vedeckých poznatkov medzi širšou odbornou a laickou verejnosťou.

Správa Prípravného výboru na obnovu činnosti Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV z roku 2001 uvádza, že „niektoré vedecké spoločnosti sa po roku 1990 riadne transformovali, zhodnotili svoju predchádzajúcu činnosť, zvolili si nové vedenia a po roku 1993 pružne reagovali aj na novú situáciu v súvislosti so vznikom Slovenskej republiky... Rada slovenských vedeckých spoločností konštatovala, že niektoré vedné odbory nedokázali reagovať na výzvy spoločenskej transformácie po roku 1989, iné zasa na výzvy pluralizácie politického systému a ostrú konkurenciu na trhu práce, ktoré neobišli ani vedecké profesie. Jedným z takýchto vedných odborov sa ukázala byť pedagogika... Na základe konzultácií s rektorom UCM v Trnave prof. dr. J. Podolákom a dekanom Filozofickej fakulty UCM v Trnave doc. P. Balážom predložil doc. L. Macháček na zasadnutí

redakčnej rady Pedagogickej revue 13.12.2001 iniciatívny návrh na vznik pedagogickej spoločnosti v podobe Prehlásenia, ktoré podpísali všetci prítomní. Stanovy Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV prevzalo na registráciu MV SR v Bratislave 14.12.2001. Tento návrh podpísali spoločne konatelia: L. Macháček, J. Danek a M. Sirotová. Stanovy obnovenej spoločnosti boli schválené na MV SR 20.12.2001. Osobitným listom 2.1.2002 sa Prípravný výbor obrátil na predsedu Rady SVS Ing. J. Knoppa, DrSc. so žiadosťou o zaregistrovanie novej Spoločnosti a jej schválenie na zasadnutí Predsedníctva SAV, čo umožňuje, aby spoločnosť mohla participovať na finančnej podpore Slovenskej republiky. Treba pripomenúť, že iniciatíva UCM v Trnave o vzniku SPaS pri SAV sa diskutovala aj pri príležitosti podpisu Dohody o spolupráci medzi SAV a UCM, ktorého stretnutia sa zúčastnil predseda SAV prof. ing. Š. Luby s podpredsedami a členom Predsedníctva SAV dr. M. Zemkom, CSc. Možno iba stručne konštatovať, že žiadosť o zaradenie SPaS pri SAV medzi existujúce vedecké spoločnosti združené v Rade Predsedníctvo SAV schválilo...sídlo spoločnosti sa v zmysle schválených Stanov SPaS pri SAV stala Trnava (FF UCM)...osobitným listom, v ktorom bola priložená Výzva a Stanovy, sme sa obrátili na vedúcich pedagogických pracovísk, na niektoré významné osobnosti pedagogickej vedy, aby zvažili možnosť účasti sa VZ SPaS pri SAV dňa 3.5.2002, aby vyslali svojho zástupcu, ktorý by mohol tlmočiť stanoviská pracoviska a jeho členov” (Spravodaj SPaS, 2001, č.1, s.1-2).

Od obnovenia činnosti pedagogickej vedeckej spoločnosti uplynulo desaťročie a ten, kto by mal záujem o podrobnosti jej “znovuzrodenia”, môže si zalistovať v Spravodaji, ktorý vychádza od roku 2002. Do roku 2010 vyšiel 16 krát s neúprosnou pravidelnosťou dvakrát ročne na ôsmich stranách formátu A4.

Osobitnú pozornosť si zaslúžia Valné zhromaždenia (2002, 2004, 2006, 2008), na ktorých sa schválili základné smery a úlohy činnosti Spoločnosti, a s nimi korešpondujúce celoslovenské vedecké konferencie, ktorých výsledky sú dostupné v zborníkoch, z ktorých mnohé boli vydané v spolupráci s katedrou pedagogiky FF UCM v Trnave (www.spaeds.org).

V roku 2002 sme analyzovali tématické zameranie a zhodnotili metodologické problémy pedagogického výskumu, v roku 2003 sme prostredníctvom príspevku prof. Š. Šveca iniciovali diskusiu o etickom kódexe učiteľskej profesie. V roku 2004 začala svoju činnosť sekcia sociálnej pedagogiky, andragogiky, pedagogiky voľného času a pedagogickej sociológie.

V roku 2005 sme pripravili interdisciplinárnu konferenciu s pracovným názvom “Veda, škola, život” (garant Ľ. Hrdina, 28.4.2005 v Bratislave) s cieľom poukázať na využitie možností a potenciálu viacerých vedeckých spoločností SAV pri riešení otázok kurikulárnej prestavby v slovenskom školstve. Konferenciu podporilo aj MŠ SR a jeho zástupca

predniesol príhovor ministra školstva. SPaS v spolupráci s ďalšími vedeckými spoločnosťami oslovilo viacero významných inštitúcií a osobností, medzi nimi i predsedu vlády, s výzvou, aby venovali viac pozornosti tejto stránke rozvoja slovenského školstva.

V roku 2006 sme sa prostredníctvom voľby netradičnej ústrednej témy celoslovenskej konferencie, zameranej na rodové aspekty snažili vrátiť do pedagogického diskurzu zabudnuté fundamentálne filozofické otázky životných hodnôt, identity a kultúrnych tradícií, bez ktorých nemožno rozpracúvať žiadne koncepčné otázky pedagogickej teórie a praxe reagujúce na súčasné civilizačné výzvy globalizácie a europeizácie. Konferencia sa v osobitných sekciah sústredila na explanáciu a prehodnotenie rozličných historických, tradíciu zakorenenejších predsudkov v rodinnej a školskej výchove v konfrontácii so súčasnými premenami rodiny a transformáciou školy.

Rok 2007 bol v znamení pozornosti dvom významným osobnostiam slovenskej pedagogiky – prof. J. Čečetkovi a prof. O. Balážovi. Vyzdvihnutie zásluh a zároveň uctenie si takýchto osobností slovenskej pedagogiky je výborným príkladom, ako možno “personalizovať” históriu vednej disciplíny a citlivo priblížiť jej rozvoj rešpektujúc pravdu o rozdielnych životných cestách tých, ktorí kládli jej vedné základy a prispeli k jej súčasnej inštitucionalizácii. Z iniciatívy sekcie dejín pedagogiky a školstva SPaS pri SAV sa už každoročne uskutočňuje pri príležitosti dňa učiteľov (od roku 2008) stretnutie s pedagógmi a školskými pracovníkmi.

Ako predseda Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV som pozdravil spomienkové stretnutie organizované Maticou Slovenskou (27.4.2007 v Lučenci a v Polichne), ktorým si rodáci, členovia MS v Martine a v Lučenci, mesto Lučenec a odborníci zo slovenských univerzít pripomenuli 100 rokov od narodenia univerzitného profesora Juraja Čečetku. Zároveň som pripomenul, že bol nielen podporovateľom výskumu mládeže, ale aj občanom “aktérom emancipačného a demokratizačného procesu v rokoch 1968/1969. Jeho myšlienkový odkaz je súčasťou vedeckej rozpravy o súčasnej mládežníckej politike” (Spravodaj 2007, č.11, s.3).

V tomto období sa zintenzívnila aktivita sekcie sociálnej pedagogiky, ktorej predsedkyňou je doc. Z. Bakošová, CSc. Vďaka jej iniciatíve a nevyhnutnej aktívnej spolupráci členov sekcie je starostlivo plánovaný a pripravovaný terminologický slovník sociálnej pedagogiky v konečnej fáze realizácie a je potrebné uviesť, že SPaS pri SAV venovala tejto činnosti systematickú pozornosť a podporu, bez ktorej by realizácia nebola možná. Ďalšou z významných akcií Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV v roku 2008 sa stala konferencia „Mládež ako faktor sociálnych zmien“ (KC SAV Smolenice 28.-29.11.2008), ktorú sme pripravili v spolupráci so sociologickou a politologickou spoločnosťou a s veľkorysou podporou MŠ SR, odbor detí a mládeže. Zúčastnilo sa jej 55 vedeckých, politologických a

pedagogických pracovníkov z vysokých škôl, pracovísk SAV, ale aj zástupcovia miest a obcí či občianskych združení. Osobitne treba spomenúť skupinu expertov z Únie miest Slovenska.

Spoločné podujatie troch vedeckých spoločností sa uskutočnilo aj v roku 2009 (IUVENTA –Slovenský inštitút mládeže, Bratislava, 16.11.2009) na tému Výskum mládeže 20 rokov po..., ktorého cieľom bolo nielen bilancovať súčasnú situáciu, ale aj upozorniť na skutočnosť, že v Bratislave sa začalo spontánne občianske hnutie mladých vysokoškolákov o jeden deň skôr ako v Prahe, a bolo by preto žiaduce, aby sa táto skutočnosť zdokumentovala historickým výkonom a zároveň adekvátne pedagogicko-sociologicky interpretovala.

V roku 2008 sme sa stali právoplatnými členmi Európskej pedagogickej spoločnosti a hľadáme si svoje miesto v tomto spoločenstve, ktoré v krízovom roku 2009 solidárne upustilo od požadovaného finančného príspevku. Dostali sme pozvanie na výročnú konferenciu EERA na tému *Výchova a kultúrna zmena*, ktorá sa uskutoční v septembri 2010 v Helsinkách.

V súčasnosti patríme s celkovým počtom 123 platiacich členov k stredne veľkým spoločnostiam, k aktivitám ktorých patrí organizovanie prednášok, konferencií, vydávanie spravodaja, pravidelná aktualizácia webstránky, systematická činnosť niekoľkých sekcií. S osobitným potešením sme prijali návrh na zriadenie sekcie vysokoškolskej pedagogiky SpaS pri SAV (dr. M. Sirotová), vzhľadom na vytvorenie priaznivých podmienok, ku ktorým patria už pravidelné každoročné konferencie o tejto problematike.

Rok 2009 však priniesol aj neočakávanú zmenu. Ako to už v novodobej histórii Slovenska začína byť pravidlom, zmeny sa uskutočňujú v rokoch končiacich nie na osmičku, ale na deviatku. Azda aj preto padol v roku 2009 návrh, aby Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV využila svoje vydavateľské oprávnenie a stala sa vydavateľom teoretického časopisu pre pedagogické vedy. Traja zakladatelia časopisu, profesori Peter Gavora, Ladislav Macháček a Štefan Švec prediskutovali koncepciu časopisu a rozvinuli organizátorsko-osvetovú činnosť, aby získali pre túto myšlienku ďalších členov našej vedeckej spoločnosti, a dokonca časť z nich získali aj pre členstvo v redakčnej rade.

Časopis na základe svojej koncepcie, obsiahnutej v návrhu štatútu, stvárnenia na www.casopispedagogika.sk, získal od Národnej agentúry SR pre ISSN svoje registračné číslo 1338-0982 jej výnosom zo dňa 7.12.2009.

Časopis PEDAGOGIKA.SK ako orgán profesijnej spoločnosti pre pedagogické vedy sa hlási k svojej komunitnej tradícii prvého vedeckého pracoviska na Slovensku – Pedagogického seminára na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského, založeného v roku 1921, profesormi Otakarom Chlupom, Janom Uhrom, Josefom Hendrichom a Jurajom Čečetkom. Zároveň sa

hlási k tradícii Pedagogického zborníka, ktorý začala vydávať Matica Slovenská od roku 1934. Ako to charakterizoval prof. J. Pšenák, práve prof. J. Čečetka „sa v r. 1934 stáva aj externým spolupracovníkom Pedagogického odboru Matice slovenskej a spoluzakladateľom Pedagogického zborníka, teoretického pedagogického časopisu na Slovensku“ (Spravodaj 2007, č.11, s. 2).

Vedecké odbory Matice Slovenskej sa stali svojho času základom budovania vedeckých ústavov SAV. V situácii absencie pedagogického ústavu v štruktúre vedeckých pracovísk SAV, ktoré sú spravidla aj vydavateľmi vedeckých časopisov, je z inštitucionálneho hľadiska Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV tou kompetentnou inštitúciou, ktorá má oprávnenie rozvíjať tradíciu teoretického časopisu pre pedagogické vedy.

Na záver chceme upozorniť, že Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV prestáva v roku 2010 vydávať svoj Spravodaj SPAEDS a v rámci ďalšej komunikácie so svojimi členmi bude používať rubriku *Správy* v časopise PEDAGOGIKA.SK.

Ladislav Macháček

Piate Valné zhromaždenie Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV

Na FF UCM v Trnave sa 28. 1. 2010 uskutočnilo riadne Valné zhromaždenie SpaS pri SAV. Rokovanie viedol podpredseda spoločnosti doc. J. Danek, prorektor UCM v Trnave. V súlade s programom odznela správa o činnosti (pozri príloha), ktorú predniesol predseda SpaS pri SAV prof. L. Macháček a správa revíznej komisie (pozri príloha), ktorú predniesol Dr. P. Holkovič. V diskusii vystúpili Dr. M. Sirotová s prezentáciou koncepcie novej sekcie pre vysokoškolskú pedagogiku, Mgr. S. Dončeva v zastúpení doc. Z. Bakošovej informovala o terminologickom slovníku sociálnej pedagogiky, prof. E. Kratochvílová pripomenula činnosť sekcie pedagogiky voľného času, prof. P. Gavora prezentoval koncepciu nového vedeckého časopisu PEDAGOGIKA.SK, prof. P. Ondrejko nastolil otázku nových možností skvalitňovania vedeckej prípravy študentov doktorandského štúdia. Výsledky diskusie sú obsiahnuté v schválených uzneseniach VZ SpaS pri SAV (pozri príloha).

Správa výboru o činnosti pre VZ Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV za roky 2008 a 2009

Od obnovenia činnosti vedeckej pedagogickej spoločnosti uplynulo desaťročie. Záujemcovia o

všetky podrobnosti jej "oživotvorenia" si môžu spolu s nami zalistovať v Spravodaji, ktorý vychádza už šesťnásťkrát od roku 2002 a je dostupný aj na webovskej stránke. S celkovým počtom 123 evidovaných, *ale iba 70 platiacich členov* patríme k stredne veľkým spoločnostiam, ktoré sa vyznačujú organizovaním prednášok, konferencií, vydávaním spravodaja, pravidelne aktualizovanou webstránkou, systematickou činnosťou niekoľkých sekcií. Osobitnú pozornosť si zaslúžia valné zhromaždenia (2002, 2004, 2006, 2008), ktoré schválili vždy základné smery a úlohy činnosti SpaS a témy k nim pridružených celoslovenských vedeckých konferencií, ktorých výsledky sú dostupné v zborníkoch vydávaných v spolupráci s Katedrou pedagogiky FF UCM v Trnave (www.spaeds.org).

V roku 2002 sme analyzovali tematické zameranie a zhodnotili metodologické problémy pedagogického výskumu (P. Gavora, Š. Švec, J. Danek). V roku 2003 sme príspevkom prof. Š. Šveca iniciovali diskusiu o etickom kódexe učiteľskej profesie. V roku 2004 už začínali svoju činnosť sekcie sociálnej pedagogiky, andragogiky, pedagogiky voľného času a pedagogickej sociológie. V roku 2005 sme pripravili interdisciplinárnu konferenciu s pracovným názvom *Veda, škola, život* (garant L. Hrdina 28. 4. 2005 v Bratislave) s cieľom ukázať využitie možností a *potenciálu viacerých vedeckých spoločností SAV* pri riešení otázok **kurikulárnej prestavby** v slovenskom školstve. Konferenciu podporilo aj MŠ SR a jeho zástupca predniesol príhovor ministra školstva.

V roku 2006 sme sa voľbou netradičnej ústrednej témy celoslovenskej konferencie na rodové aspekty snažili vrátiť do pedagogického diskurzu fundamentálne **filozofické otázky životných hodnôt, identity a kultúrnych tradícií**. Konferencia sa v osobitných sekciách sústredila na ujasnenie a prehodnotenie rozličných dobových nánosov v rodinnej a školskej výchove v konfrontácii so súčasnými premenami rodiny a transformáciou školy. Rok 2007 sa niesol v znamení pozornosti venovanej dvom významným osobnostiam slovenskej pedagogiky – prof. J. Čečetkovi a prof. O. Balážovi. Je to dobrý príklad, ako možno **"personalizovať" históriu vednej disciplíny**. Z iniciatívy sekcie dejín pedagogiky a školstva SPaS pri SAV sa už každoročne uskutočňuje pri príležitosti Dňa učiteľov (2008, 2009) stretnutie so staršími pedagógmi a školskými pracovníkmi. V dňoch 25. – 26. 10. 2007 sa na Pedagogickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave konala konferencia *Peda-*

gogika voľného času – teória a prax v spolupráci so Slovenskou pedagogickou spoločnosťou pri SAV. Garankou konferencie bola prof. Emília Kratochvílová, vedúca sekcie pedagogiky voľného času, autorka monografie *Pedagogika voľného času*. (2004) Intenzívnejšie sa rozvinula aktivita sekcie sociálnej pedagogiky (doc. Z. Bakošová) vo väzbe na **pripravovaný terminologický slovník**. SPaS pri SAV venovala tejto činnosti systematickú pozornosť a podporu.

Jednou z významných akcií Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV sa stala konferencia *Mládež ako faktor sociálnych zmien* (KC SAV Smolenice 28. – 29. 11. 2008), ktorú sme pripravovali v spolupráci so sociologickou a politologickou spoločnosťou a s veľkorysou podporou MŠ SR (odbor detí a mládeže). Spoločné podujatie troch vedeckých spoločností sme usporiadali aj v roku 2009 (IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 16. 11.) na tému *Výskum mládeže 20 rokov po...*, aby sme nielen bilancovali súčasnú situáciu, ale aj upozornili na to, že spontánne občianske hnutie mladých vysokoškolákov na Slovensku sa začalo v Bratislave ako originálne občianske hnutie nespokojnosti už o jeden deň skôr ako v Prahe. Bolo by žiaduce, aby sa táto skutočnosť historickým výskumom precíznejšie zdokumentovala a pedagogicko-sociologicky interpretovala. V roku 2009 sa uskutočnila v Prešove vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou *Vzdelávanie dospelých v poznatkovo orientovanej spoločnosti, ktorej spoluorganizátormi boli Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV* (I. Pirohová) a *Asociácia vzdelávania dospelých v SR*.

V roku 2008 sme sa stali riadnymi členmi Európskej pedagogickej spoločnosti. Máme pozvanie na výročnú konferenciu EERA na tému *Výchova a kultúrna zmena*, ktorá sa uskutoční v septembri roku 2010 v Helsinkách.

Začiatkom roku 2009 sme vstupovali v pohode a v dobrej kondícii do tradičnej prípravy celoslovenskej konferencie vyhlásením jej ústrednej témy a špecifikáciou zamerania jej odborných sekcií. S osobitným potešením sme prijali návrh na zriadenie sekcie vysokoškolskej pedagogiky SpaS pri SAV (M. Sirotová), keďže pravidelné každoročné decembrové konferencie na jej katedre o tejto problematike k tomu utvárali už viac rokov celkom dobré podmienky.

Napokon však priniesol rok 2009 aj neočakávanú zmenu. Ako to už v najnovšej histórii Slovenska býva, zmeny sa spravidla uskutočnia v rokoch končiacich nie na osmičku,

ale na deviatku. Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV využíva svoje vydateľské oprávnenie a stáva sa vydateľom teoretického časopisu pre pedagogické vedy. Traja iniciátori vzniku časopisu (Gavora, Macháček, Švec) prediskutovali jeho koncepciu a rozvinuli organizátorskú činnosť, aby získali pre túto myšlienku členov našej vedeckej spoločnosti. Časopis na základe svojej koncepcie obsiahnutej v návrhu štatútu a stvárnenia na www.casopispedagogika.sk získal od Národnej agentúry SR pre ISSN svoje registračné číslo 1338-0982 jej výnosom zo dňa 7. 12. 2009.

Obraciam sa na tohtoročné, v poradí už piate riadne Valné zhromaždenie SpaS pri SAV, aby schválilo túto správu o činnosti a podporilo činnosť výboru v nasledujúcom dvojročnom období.

Prof. Ladislav Macháček
Predseda SpaS pri SAV
Trnava 28. 1. 2010

Správa revíznej komisie SPaS pre VZ SPaS za roky 2008 a 2009

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV mala v roku 2008 – 2009 123 evidovaných členov. Celkový príjem z členského bol v roku 2008 **9 350 Sk** a v roku 2009 **147 €**. V roku 2008 sme mali platiť 150 Sk ročne za riadne členstvo a 50 Sk zľavnené členstvo (študenti). V roku 2008 uhradilo poplatky 67 členov. Rozdiel vo výške výberu členského medzi rokom 2008 a 2009 vyplýva z toho, že väčšina členov uhradí svoje členské na VZ v hotovosti na dva roky dopredu. V priebehu roku 2008 a 2009 výbor prostredníctvom svojho tajomníka V. Michaličku vyzýval členov, aby dorovnali členské poplatky a súčasne, aby získavali nových členov. Počet členov, ktorí uhradili členské v roku 2009, zakolísal aj pre neujasnenosti o výške členského po prechode na euro. Niektorí členovia zaplatili 3 € a niektorí 5 € ročne. Platiaci bankovým prevodom už spravidla uviedli svoje mená, takže ich možno jednoznačne identifikovať. S výnimkou jedného platcu 5 € 12. 8. 2009, ktorý zostáva neznámy.

Finančné dotácie SAV

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV pravidelne ročne zadáva auditorské spracovanie svojej finančnej dokumentácie, pretože to zaručuje bezproblémové získavanie príspevku zo štátneho rozpočtu prostredníctvom Rady SVS:

V roku 2008 sme získali

43 000 Sk (VZ a konferencia, terminologický pedagogický slovník, Spravodaj SPaS, konferencia sociálnej pedagogiky, konferencia vysokoškolskej pedagogiky, akcia pri príležitosti Dňa učiteľov).

V roku 2009 sme získali

1 350 € (Spravodaj, osobnosti školstva, konferencia 20 rokov výskumu mládeže v SR, výstava dejín školstva, terminologický slovník, metodologické otázky výskumu, konferencia o osobnosti vysokoškolského učiteľa).

Grant UP2YOUTH UCM

Pobočka SPS v TSK v Trnave sprostredkovala odbornú spoluprácu pre výskumnú úlohu UP2YOUTH, ktorá sa riešila na KP FF UCM v Trnave. SPS v súlade so smernicami získala z tohto projektu časť príspevku, ktorý umožní dotovať niektoré náklady spojené s VZ našej spoločnosti. V tomto konkrétnom prípade sa 50 EUR využilo na úhradu zriadenia www.casopispedagogika.sk.

Príjmy a výdavky SPS

V roku 2008 a 2009 boli celkové príjmy SPaS 43 000 Sk a 1 350 €. Príjmy z členského dosiahli 9 350 Sk a 147 €. Zostatok na bankovom účte SPS k termínu posledného finančného obratu na našom konte v roku 2009 predstavuje **388,96 €**.

Záver

RK SPS pri SAV konštatuje, že celkové výdavky spoločnosti sú v súlade s príjmami z členského, z dotácií SAV. Prostriedky SAV sa vyúčtovávajú osobitne v Rade slovenských vedeckých spoločností pri SAV. Evidencia všetkých obrátov je uložená na výpisoch z bankového konta v SLSP a v elektronickom peňažnom denníku SPS. Doklady a listiny sú v osobitných zložkách archívu SPS.

Odporúčania RK

Odporúčame, aby VZ odsúhlasilo výšku členského na 5 € (3 € pre študentov a dôchodcov) ročne, prípadne na 6 € (4 €), ak sa zohľadní príspevok členov na vydávanie časopisu PEDAGOGIKA.SK.

Z hľadiska rokovania VZ v roku 2010 budú môcť kandidovať a hlasovať vo voľbách iba členovia, ktorí majú zaplatené členské, alebo ho zaplatia pred začiatkom rokovania VZ.

P. Holkovič a E. Bačkorová
Trnava 28.1.2010

UZNESENIA VZ SPaS PRI SAV 28. 1. 2010 Trnava

Valné zhromaždenie

Schvaľuje

1. Mandátovú, volebnú a návrhovú komisiu.
2. Správu o činnosti výboru SPaS za roky 2008 – 2009 s pripomienkami.
3. Správu revíznej komisie SpaS pri SAV.
4. Sekciu vysokoškolskej pedagogiky.
5. Výšku riadneho členského ročne na 6 € a 3 € pre študentov, ako aj nepracujúcich dôchodcov s platnosťou od 28. 1. 2010.
6. Vydávanie elektronického časopisu PEDAGOGIKA.SK.

Odporúča výboru

1. Permanentne aktualizovať webovskú stránku SpaS pri SAV.
2. Zabezpečiť vydávanie časopisu PEDAGOGIKA.SK od roku 2010, ustanoviť jeho redakčnú radu a vymenovať hlavného redaktora na dvojročné obdobie.
3. Rozvíjať spoluprácu so zahraničnými vedeckými spoločnosťami v ČR a PR.
4. Rozvíjať spoluprácu s EERA na európskej úrovni.
5. Podporovať činnosť sekcií dejín školstva a pedagogiky, sociálnej pedagogiky, pedagogickej sociológie.
6. Osobitne podporovať sekcie – pre vysokoškolskú pedagogiku, pre pedagogiku voľného času a andragogiku.
7. Podporovať zriadenie ústavu pre základný pedagogický výskum buď v SAV, alebo na vysokej škole.
8. Podporovať vedecký rozvoj študentov PhD. v odbore pedagogika.
9. Aktualizovať zoznam (adresár) členov SPS v súlade s kontrolou platenia členských poplatkov pred rokom 2009.
10. Pripraviť koncepciu pre vedeckú konferenciu spojenú s VZ v roku 2012.

Berie na vedomie výsledky volieb do výboru SpaS pri SAV na roky 2010 – 2011

1. doc. dr. Eduard Lukáč, CSc., FF PU Prešov
2. doc. PaedDr. Ján Danek, CSc., FF UCM Trnava
3. PhDr. Mariana Sirotová, CSc., FF UCM Trnava
4. prof. Ladislav Macháček, CSc., FF UCM Trnava
5. PhDr. Vladimír Michalička, CSc., Múzeum školstva a pedagogiky, Bratislava
6. doc. Ingrid Emmerová, PhD., PF UMB B. Bystrica

7. PhDr. Paulina Koršňáková, CSc., NUCEM, Bratislava
8. doc. Z. Bakošová, CSc., KP FF UK Bratislava
9. prof. Peter Ondrejko, CSc., FF UKF Nitra

Do revíznej komisie SpaS pri SAV na roky 2010 – 2011

Dr. L. Holkovič, CSc., STU, Trnava a PaedDr. Eva Frýdková, PhD., Katedra pedagogiky FF UCM Trnava.

Výbor Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV na svojom prvom zasadnutí 28. 1. 2010 prijal tieto rozhodnutia:

1. Zvolil vedenie výboru v zložení: predseda (L. Macháček), podpredseda (J. Danek), tajomník (V. Michalička),
2. Zvolil členov redakčnej rady časopisu PEDAGOGIKA.SK v zložení: Cabaňová, Danek, Gavora, Lukáč, Koršňáková, Macháček, Ondrejko, Potočárová, Švec.
3. Na základe výsledkov voľby členov redakčnej rady vymenoval predseda SpaS pri SAV prof. P. Gavoru za hlavného redaktora (predseda redakčnej rady) časopisu PEDAGOGIKA.SK na obdobie 2010 – 2011 a odovzdal mu menovací dekrét.

40 rokov Múzea školstva a pedagogiky

Múzeum školstva a pedagogiky je celoštátnym rezortným pracoviskom, jediným svojho druhu na Slovensku. Jeho zriaďovateľom je Ministerstvo školstva SR a z hľadiska organizácie je súčasťou Ústavu informácií a prognóz školstva v Bratislave. V tomto roku si pripomína 40. výročie svojho vzniku.

Múzeum školstva a pedagogiky, resp. školské múzejníctvo na Slovensku má však aj svoju predhistóriu. Za počiatky školského múzejníctva u nás možno považovať úsilie významného slovenského pedagóga, autora monumentálnej Bibliografie slovenského písomníctva do roku 1900 Ľudovíta Vladimíra Riznera (1849 – 1913). Tento učiteľ už v roku 1879 usporiadal na svojej škole v Zemianskom Podhradí prvú výstavu učebných pomôcok evanjelickej školy národnej, ako ju označil aj autor správy v časopise Evanjelická škola. (Evanjelická škola 1879. roč. 3, č. 22, s. 255-258)

V roku 1892 usporiadal ten istý učiteľ na spomínanej škole pri príležitosti 300. výročia narodenia J. A. Komenského výstavu diel svetonámeho pedagóga. Tieto dve informácie nás oprávňujú konštatovať, že Ľ. V. Rizner svojou

výstavnou činnosťou, ktorá mala historicko-pedagogické aspekty, položil prvé tradície školského múzejníctva.

Ďalšie aktivity podobného charakteru, o ktorých existujú písomné doklady, sa objavujú až v 20. rokoch 20. storočia. V roku 1925 prichádza slovenský učiteľ Jozef Sivák (1886 – 1959) s návrhom založiť Slovenské pedagogické múzeum, ktoré by malo vzniknúť pod egidou Spoločnosti slovenského pedagogického múzea. Žiaľ, ani jedna z plánovaných inštitúcií sa nestala skutočnosťou, hoci J. Sivák mal neskôr možnosť ako minister školstva takýto návrh úspešne realizovať. (Tridsať rokov Múzea školstva a pedagogiky 1970 – 2000) (2000 Bratislava: ÚIPŠ, s. 5. ISBN 80-7098-226-8)

K 10. výročiu vzniku ČSR bol vypracovaný projekt národopisného spracovania Slovenska. V rámci tohto projektu sa Peter Straka (1904 – 1980) zaslúžil o založenie pedagogického múzea bratislavského a malackého okresu pod názvom Pedagogické a vlastivedné múzeum v Malackách. V jeho expozícii boli početné dokumenty predprevratového obdobia a P. Straka vydal aj dve brožúrky, referujúce o tomto podujatí. (Petráš, M. Z dejín múzejníctva v Malackách a počiatky pedagogického múzea. In: Múzeum, roč. 40, č. 1, s. 5-7)

Iným pokusom zrealizovať myšlienku pedagogického múzea bolo úsilie Pedagogického odboru Matice slovenskej, ktorý si v roku 1939 vytýčil úlohu zriadiť pri MS odbornú knižnicu pedagogickú a zbierať materiál pre pedagogické múzeum a archív. Žiaľ, ani tento pokus sa z dôvodu nadchádzajúcich vojnových udalostí nerealizoval, ale Vladislav Ružička, CSc., (1894 – 1973) sa už v roku 1945 pokúsil myšlienku znovu oživiť. Dokonca sa v tejto veci uskutočnili nevyhnutné organizačné opatrenia, po uverejnení výziev sa v Matici slovenskej začali sústreďovať početné školské exponáty. Keď v nasledujúcom období došlo k zrušeniu Pedagogického odboru MS, zbierka bola ponúknutá Štátnemu pedagogickému ústavu, ktorý však o ňu neprejavil záujem. Ani iniciatíva na zriadenie pedagogického múzea pri Pedagogickom kabinete SAV z roku 1954 nebola realizovaná, ba ani ďalšia, ktorá vznikla na pôde okresných a mestských orgánov v Martine v roku 1968.

Uvedené fakty sú dôkazom, že založením pedagogického múzea na Slovensku sa zaoberali viacerí jednotlivci a zoskupenia už na začiatku 20. storočia. Nepriaznivé hospodárske podmienky a často aj upadajúci záujem iniciátorov spôsobili, že

zriadenie múzea zostalo, až na pokus z roku 1928, len zbožným želaním.

Priaznivejšia situácia pre zriadenie múzea sa javila koncom 60. rokov 20. storočia. Prispel k tomu aj rozmach školstva v tomto období a doznievanie ideologického uvoľnenia v spoločnosti, výsledkom čoho boli v oblasti pedagogickej historiografie viaceré oslavy významných školských výročí, najmä gymnázií matičného obdobia. Dôležitým podnetom bolo oživenie historicko-pedagogického výskumu a aktivizácia historikov školstva, ktorí pociťovali potrebu sústrediť a tým uchovať v špecializovanej múzejnej inštitúcii do zabudnutia upadajúce školské pamiatky, archíválie a dokumenty. K realizácii tejto myšlienky výrazne prispel vtedajší riaditeľ Slovenskej pedagogickej knižnice Ján Lehký (1906 – 1979), ktorý vypracoval pravdepodobne prvý zachovaný návrh na založenie múzea. Tento návrh bol dňa 22. 12. 1969 prerokovaný na ministerstve školstva s odporúčaním, aby riaditeľ J. Lehký pripravil ďalšie podklady, na základe ktorých 15. kolégium ministra školstva SSR zo dňa 17. 8. 1970 rozhodlo vytvoriť pri Slovenskej pedagogickej knižnici muzeálne oddelenie ako predchodcu budúceho Múzea školstva a pedagogiky. Prvým vedúcim múzea sa stal Viktor Šándor (1909 – 1991), ktorý rozbehol aj prvé aktivity (výzvy, zbieranie materiálov, základné organizačné predpoklady budovania múzea).

Roky 1972 – 1977 môžeme charakterizovať ako prvú, počiatočnú etapu budovania múzea. V roku 1972 sa popri vedúcom múzea a knihovníčke E. Seleckej stali ďalšími pracovníkmi Ján Kocka, Mária Novacká, Milan Hamada, Ján Poldauf. Zrealizovali sa prvé výstavné podujatia: Ivan Branislav Zoch (1972), Slovenské šlabikáre od najstarších čias podnes (1972), Vyučovanie ruštiny na Slovensku v rokoch 1918 – 1945 (1974), Slovenské národné povstanie a škola (1974), Pavel Hečko (1975), Samuel Ormis (1975 – 1976) a Zápas o slovenskú školu a vzdelanosť do roku 1918 (1977). Múzeum k jednotlivým výstavám vydalo aj sprievodcov, zborník príspevkov či odborné štúdie, uskutočnili sa odborné semináre a konferencie, z ktorých najvýznamnejšie bolo sympóziu Ratio educationis 1777 – 1977. V tomto období sa tomuto malému kolektívu podarilo zrealizovať rozvoj múzea a uskutočniť podujatia, ktorých výsledky sú oceňované dodnes.

Roky 1978 až 1989 možno považovať za ďalšiu etapu vývoja múzea. Predovšetkým v 80. rokoch bolo múzeum posilnené aj personálne

(koncom 80. rokov malo 6 odborných pracovníkov). Múzeum spolupracovalo so širokým okruhom historikov školstva i s učiteľskou verejnosťou. Uskutočnili sa ďalšie hodnotné výstavné podujatia: Pavel Doležal a jeho doba (1978), Prvá detská opatrovňa v Banskej Bystrici (1979), Juraj Hronec (1981), Pedagóg Matej Bel (1984), Z bojov o jednotnú školu (1988), uskutočňovali sa konferencie a semináre, nadväzovali sa prvé medzinárodné kontakty. V roku 1987 sa podarilo z iniciatívy Vladimíra Predmerského začleniť Študijnú-dokumentačné stredisko pre špeciálnu pedagogiku v Levoči do bratislavského múzea a vytvoriť tak špecializovanú expozíciu v Levoči pod vedením Michala Dzurňáka (1923 – 1991). Vo funkcii vedúceho múzea sa po odchode V. Šándora vystriedali J. Kocka a M. Hamada.

Po roku 1989 vznikla nová spoločensko-politická situácia, ktorá vzbudzovala nádeje, že sa na problémy, ktoré spoločnosť prežívala, podarí nájsť riešenia. V prípade Múzea školstva a pedagogiky to znamenalo nájsť vhodné priestory, rozšíriť rady pracovníkov múzea a získať právnu subjektivitu. Žiaľ, ani jednu z týchto mét sa nepodarilo v uplynulom období dosiahnuť.

Napriek týmto hendikepom sa pracovníci múzea systematicky začali venovať zbierkotvornej činnosti ako nosnej aktivite múzea a nadviazali na činnosti, ktorých zárodok sa formovali v predchádzajúcom období. To umožnilo, aby múzeum v roku 2005 sprístupnilo Pilotnú expozíciu dejín školstva a pedagogiky na Slovensku, ktorá na 12 paneloch zachytáva medzníky histórie vzdelanosti na Slovensku. Ambíciou múzea je rozpracovať jednotlivé „kapitoly“ tejto histórie a v prípade získania vhodných priestorov vytvoriť reprezentačnú expozíciu, slúžiacu širokej kultúrnej verejnosti.

Súčasná pracovná náplň múzea je určená štyrmi oblastami, danými múzejným zákonom:

1. Zbierkotvorná činnosť: múzeum buduje zbierkový fond, ktorý dnes pozostáva z takmer 40 tisíc zbierkových predmetov zo 16. až 20. storočia. Ide najmä o učebnice, knihy so školskou a pedagogickou tematikou, vysvedčenia, indexy, triedne knihy, zošity, zariadenia škôl, tried a kabinetov, učebné pomôcky, fotografie, filmový a obrazový materiál.

2. Dokumentačná a ochranná činnosť: odborná evidencia zabezpečuje jednoznačnú identifikáciu zbierkových predmetov a určenie ich kultúrnej, historickej, umeleckej a vedeckej hodnoty. K najväzácnejším zbierkovým predmetom patria

učebnice zo 16. a 17. storočia, unikátny „kohútik“, predchodca šlabikára z 18. storočia, takmer trojtisícová kolekcia školských filmov, rozsiahla zbierka školských nástenných obrazov a pozostalosti viacerých významných pedagógov. Ochranná činnosť slúži na zachovanie poznávacej a historickej hodnoty zbierkových predmetov.

3. Vedeckovýskumná činnosť sa orientuje na dejiny školstva a pedagogiky a jej výsledkom je edičná činnosť pracoviska, štúdie a články v odbornej tlači a vystúpenia na odborných a vedeckých podujatiach. Múzeum vydalo viaceré zborníky z medzinárodných konferencií, ktoré usporiadalo na svojej pôde (o dejinách predškolskej výchovy, o školstve na prelome 19. a 20. storočia), spracovalo *Dejiny oravského školstva* (2000), *Dejiny žiarskeho školstva* (2004), *Dejiny školstva v okrese Detva* (2006) a iné.

4. Kultúrno-výchovná činnosť je zameraná na realizáciu výstav a prezentačných podujatí predovšetkým pre školskú mládež a kultúrnu verejnosť. V takomto poňatí sa Múzeum školstva a pedagogiky predstavilo na viacerých ročníkoch veľtrhu Bibliotéka-Pedagogika, Nostalgia Expo, Fórum pedagogiky, prezentovalo sa autorskými výstavami Športovci v školských laviciach, Speváci v školských laviciach, Herci v školských laviciach, ktoré putovali po viacerých múzeách a kultúrnych strediskách na Slovensku. Múzeum v posledných rokoch nadväzuje aj pracovné kontakty s partnerskými múzeami v Čechách, Slovinsku, Chorvátsku, Francúzsku.

Múzeum školstva a pedagogiky za 40 rokov svojej existencie prešlo zložitou cestou vývoja, ale neustálym hľadaním optimálnych foriem a metód prezentácie našlo svoju vlastnú nezameniteľnú tvár, sformovalo sa v konsolidovanú múzejnú inštitúciu a významným spôsobom prispieva k poznávaniu a prezentácii našej školskej minulosti. Predstavuje významný článok siete múzeí a galérií na Slovensku.

Vladimír Michalička

Spravodaj SPaS 17 ročník IX. Vydavateľ:
Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV.
Technická redakcia netventure, s.r.o., Bratislava.
Príspevky neprešli jazykovou úpravou.